

१३) प्रशासन

- १) लोकप्रशासनातील संकल्पना, दृष्टिकोन आणि सिद्धांत , भारतीय प्रशासनाचा उगम
- २) सार्वजनिक सेवा – महाराष्ट्र नागरी सेवा
- ३) वित्तीय प्रशासन
- ४) सार्वजनिक धोरण आणि विकास – नागरिकांची सनद

१) लोकप्रशासनातील संकल्पना, दृष्टिकोन आणि सिद्धांत , भारतीय प्रशासनाचा उगम

- १) पुढीलपैकी अयोग्य विधान कोणते ?
 - अ) शासकीय कर्मचारी कोणत्याही राजकीय पक्षाचा सदस्य होऊ शकत नाही.
 - ब) शासकीय अधिकारी विधानसभेच्या निवडणुकीत प्रचार करू शकत नाही.
 - क) शासकीय कर्मचारी विधानसभेच्या निवडणुकीत मतदान करू शकत नाही.
 - ड) शासकीय अधिकारी आपल्या वाहनावर कोणतेही निवडणूक चिन्ह लावू शकत नाही.

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त 'अ' २) फक्त 'क' ३) 'क' 'व', 'ड' ४) 'ब' 'व', 'ड'

- 1) Which of the following statements is incorrect?
 - A) A Government servant cannot be a member of any political party.
 - B) A Government officer cannot campaign in the Assembly elections.
 - C) Government employees cannot vote in the elections to the Legislative Assembly.
 - D) Government officer cannot put any election sign on his vehicle.

Answer options :

- 1) Only A 2) Only C 3) C and D Only 4) B and D

२) सार्वजनिक सेवा – महाराष्ट्र नागरी सेवा

- १) महाराष्ट्र नागरी सेवा (ज्येष्ठतेचे विनियमन) नियमावली २०२१ ही कधीपासून अंमलात आली आहे?
 - १) ११ जून, २०२१ २) २१ जून, २०२१ ३) २२ जून, २०२१ ४) २१ जुलै, २०२१
- 1) From when Maharashtra Civil Services (Regulation of Seniority) Rules 2021 came into force?
 - 1) June 11, 2021 2) June 21, 2021 3) June 22, 2021 4) July 21, 2021
- २) शासकीय कर्मचारी त्याच्या शासकीय सेवेसंबंधीच्या कोणत्याही बाबींच्या संबंधात वरिष्ठ प्राधिकरणावर राजकीय दबाव आणण्याचा प्रयत्न करित असेल तर ही कृती म.ना.से. (वर्तणूक) नियम १९७९ मधील नियम चा भंग करणारी
 - १) नियम २१ २) नियम २२ ३) नियम २३ ४) नियम २४
- 2) If a Government servant tries to exert political pressure on a superior authority in connection with any matter relating to his Government service, the act shall constitute M.N.S.
 - 1) Rule 21 2) Rule 22
 - 3) Rule 23 4) Rule 24 Violation of Rule of the (Conduct) Rules 1979
- ३) महाराष्ट्र नागरी सेवा (वर्तणूक) नियम भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद च्या परंतुकाद्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करून तयार करण्यात आले आहेत ?
 - १) ३१२ २) ३१४ ३) ३०९ ४) ३१५

- 3) The Maharashtra Civil Services (Conduct) Rules have been framed in exercise of the powers conferred by the proviso to Article of the Constitution of India?
 1) 312 2) 314 3) 309 4) 315
- ४) म. ना. से. (सेवेच्या सर्वसाधारण शर्ती) नियम, १९८१ च्या या नियमानुसार, प्रत्येक कार्यालय प्रमुखाने शासकीय कर्मचाऱ्यांना सेवापुस्तक दाखविणे आवश्यक आहे.
 १) नियम - १० २) नियम - ४१ ३) नियम - ३९ ४) नियम - १३
- 4) m. no Sec. As per the (General Conditions of Service) Rules, 1981 of, every head of office is required to show the service book to the Government servants.
 1) Rule - 10 2) Rule - 41 3) Rule - 39 4) Rule - 13
- ५) पुरावा कायदा अंतर्गत, चारित्र्य शी संबंधित असेल:
 १) दिवाणी प्रकरणांमध्ये आरोप सिद्ध करण्यासाठी चारित्र्य प्रासंगिक आहे
 २) गुन्हेगारी प्रकरणांमध्ये पूर्वीचे चांगले चारित्र्य, संबंधित आहे
 ३) गुन्हेगारी प्रकरणांमध्ये, आरोपी व्यक्तीचे चारित्र्य वाईट आहे हे सत्य प्रासंगिक आहे
 ४) वरील सर्व बरोबर आहेत
- 5) Under Evidence Act, when character is relevant :
 1) In civil cases character to prove conduct imputed is relevant
 2) In criminal cases previous good character, is relevant
 3) In criminal cases, the fact that accused person has a bad character is relevant
 4) All of above are correct
- ६) अध्ययन रजेच्या बाबतीत खालीलपैकी कोणते विधान/विधाने योग्य आहेत ?
 (a) पाच वर्षांपेक्षा कमी सेवा झाली असेल अशा शासकीय कर्मचाऱ्यास अध्ययन मंजूर केली जाणार नाही.
 (b) शासकीय कर्मचाऱ्याच्या संपूर्ण सेवेच्या कालावधीत जास्तीत जास्त एकूण १२ महिने एवढी अध्ययन रजा मंजूर करता येईल.
पर्यायी उत्तरे :
 १) फक्त (a) २) फक्त (b) ३) दोन्ही योग्य ४) दोन्ही अयोग्य
- 6) Which of the following statement/s is/are correct regarding study leave?
 (a) Study leave will not be granted to Government servants who have completed less than five years of service.
 (b) Study leave may be granted to a maximum of 12 months in total during the entire period of service of a Government servant.
Answers options :
 1) Only (a) 2) Only (b) 3) Both correct 4) Both incorrect
- ७) महाराष्ट्र नागरी सेवा (निवृत्तिवेतन) नियम १९८२ मधील नियम १० अन्वये
 (a) शासकीय कर्मचारी तीन महिन्यातून कमी कालावधीची स्वेच्छा निवृत्तीची नोटीस स्वीकारण्याच्या विषयी समुचित प्राधिकाऱ्याला लेखी विनंती करू शकेल.
 (b) अशा शासकीय कर्मचाऱ्याला, अशा प्राधिकाऱ्याची स्पष्ट मान्यता असल्याखेरीज, अशी नोटीस मागे घेण्यास प्रतिबंध असेल.
पर्यायी उत्तरे :
 १) केवळ (a) योग्य २) केवळ (b) योग्य ३) दोन्ही योग्य ४) दोन्ही अयोग्य

- 7) Under Rule 10 of the Maharashtra Civil Services (Pension) Rules, 1982
 (a) A Government servant may make a written request to the appropriate authority for acceptance of notice of voluntary retirement of a period of less than three months.
 (b) such Government servant shall be barred from withdrawing such notice except with the express approval of such authority.

Answers options :

- 1) Only (a) correct 2) Only (b) correct 3) Both correct 4) Both incorrect

- ८) महाराष्ट्र नागरी सेवा (शिस्त व अपील) नियम, १९७९ मधील नियम ५ नुसार किरकोळ शिक्षा यामध्ये खालीलपैकी कशाचा समावेश होतो ?

- (a) ठपका ठेवणे (b) पदोन्नती रोखून ठेवणे (c) वेतनवाढी रोखून ठेवणे

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त (a) योग्य २) फक्त (b) व (c) योग्य ३) (a), (b) व (c) योग्य ४) फक्त (a) व (c) योग्य

- 8) Minor punishment under Rule 5 of the Maharashtra Civil Services (Discipline and Appeal) Rules, 1979 includes which of the following?

- (a) Reprimand
 (b) Withholding of promotion
 (c) Withholding of increment

Answers options :

- 1) Only (a) is correct 2) Only (b) and (c) are correct
 3) (a), (b) and (c) are correct 4) Only (a) and (c) are correct

- ९) महाराष्ट्र नागरी सेवा (वर्तणूक) नियम १९७९ नुसार खालील विधाने विचारात घेऊन उत्तराचा बरोबर पर्याय निवडा.

- (a) शासकीय कर्मचार्यास हुंडा देता येईल.
 (b) शासकीय कर्मचार्यास हुंडा घेता येईल.
 (c) शासकीय कर्मचार्यास हुंडा म्हणून इतर वस्तू घेता येतील.

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त (b) चूक आहे. २) फक्त (b) व (c) चूक आहे.
 ३) फक्त (a) व (b) चूक आहे. ४) (a), (b) व (c) तिन्ही चुकीची आहेत

- 9) According to the Maharashtra Civil Services (Conduct) Rules, 1979, consider the following statements and select the correct answer option.

- (a) Dowry may be paid to a Government employee.
 (b) Dowry can be taken from a Government employee.
 (c) A Government servant may receive other things as dowry.

Answers options :

- 1) Only (b) is wrong. 2) Only (b) and (c) are wrong.
 3) Only (a) and (b) are wrong. 4) (a), (b) and (c) are all wrong

- १०) शासकीय कर्मचार्यांचे (औद्योगिकेतर) प्रतिनिधित्व करणाऱ्या कोणत्याही संघटनेला म. ना.से. (वर्तणूक) नियम २९ अन्वये मान्यता पाहिले असल्यास संघटनेने तसा अर्ज कोणास सादर करणे आवश्यक आहे ?

- १) मुख्य सचिव २) संबंधित विभागाचे सचिव
 ३) विधी व न्याय विभागाचे सचिव ४) कामगार न्यायालय

१४) म. ना. से. (वर्तणूक) नियम १९७९ मधील तरतुदीनुसार खालीलपैकी कोणती कृती नियमांचा भंग करणारी समजली जात नाही ?

- १) मध्यप्रदेश सरकारने केलेल्या कर्जमाफीवर टिका करणे
- २) विदर्भास स्वतंत्र राज्याचा दर्जा मान्यता न देणाऱ्या केंद्रशासनाच्या निर्णयावर टिका करणे.
- ३) माझी कन्या 'भाग्यश्री' या शासनाच्या योजने संदर्भात कार्यक्रमात विभागाचे प्रतिनिधी म्हणून जाहीर भाषण करणे.
- ४) राजकीय पक्षांवर टिका करणारे लेख वर्तमानपत्रात छापून आणणे.

14) m. no Sec. (Conduct) Rules 1979 Which of the following acts is not considered to be a violation of the rules?

- 1) Criticizing the loan waiver by the Madhya Pradesh government
- 2) Criticizing the Union Government's decision not to recognize Vidarbha as an independent state.
- 3) Making a public speech as a representative of the department in the program regarding the government scheme of my daughter ±Bhagyashree.
- 4) Publishing articles criticizing political parties in newspapers.

१५) म. ना. से. (वर्तणूक) नियम १९७९ नुसार शासकीय कर्मचाऱ्याची खालीलपैकी कोणती कृती नियमाचा भंग करणारी नाही ?

- १) स्वतःच्या नावाने व्यावसायिक कंपनी सुरु करणे.
- २) संध्याकाळच्या वेळी कार्यालयीन वेळेनंतर खाजगी फर्ममध्ये नोकरी करणे.
- ३) विमा कंपनीची एजन्सी असलेल्या पत्नीच्या व्यापारा संबंधात प्रचार करणे.
- ४) धर्मादाय स्वरूपाचे मानसेवी काम करणे.

15) m. no Sec. (Conduct) Rules 1979 Which of the following acts of a Government servant is not violative of the rule?

- 1) Starting a business company in own name.
- 2) Working in a private firm after office hours in the evening.
- 3) Promoting the business relationship of the wife who is an agency of the insurance company.
- 4) Doing voluntary work of charitable nature.

१६) खालील बाबींचा म.ना.से. (वर्तणूक) नियम १९७९ मधील नियम १२ च्या अनुषंगाने 'देणगी' या संज्ञेत समावेश होतो.

- अ) शासकीय कर्मचाऱ्याशी कोणत्याही कार्यालयीन व्यवहार न करणाऱ्या खाजगी मित्राने देऊ केलेले भोजन.
- ब) शासकीय कर्मचाऱ्यांशी कोणताही कार्यालयीन व्यवहार न करणाऱ्या नातेवाईकांनी केलेली विनामूल्य वाहतूक व्यवस्था
- क) शासकीय कर्मचाऱ्यांनी आपल्या ज्ञाती बांधवांसमवेत केलेले प्रासंगिक भोजन व पाहुणचार

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त 'अ' व 'ब'
- २) फक्त 'क'
- ३) फक्त 'ब' व 'क'
- ४) यापैकी एकही नाही

16) M.N.S. of the following matters. By virtue of Rule 12 of the (Conduct) Rules 1979 the term "donation" includes.

- A) Food offered by a private friend not having any official dealings with a Government servant.
- B) Arrangement of free transport by relatives not having any official dealings with Government servants
- C) Occasional meals and hospitality provided by Government employees with their acquaintances

Answer options :

- 1) Only A and B only
- 2) Only B
- 3) Only B and B
- 4) None of these

१७) म. ना. से (वर्तणूक) नियम १९७९ मधील तरतुदीनुसार खालील कोणत्या प्रसंगासाठी शासनाच्या पूर्वमंजूरीची आवश्यकता नाही ?

अ) सेवानिवृत्तीनंतर ताबडतोब वाणिज्यिक नोकरी स्वीकारणे.

ब) शासकीय कर्मचार्याने केवळ शासकीय कर्मचार्यांच्या हिताकरिता असलेल्या व महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम १९६० खाली नोंदविलेल्या संस्थेच्या व्यवस्थापनामध्ये भाग घेणे.

क) शासकीय कर्तव्य म्हणून निवडणुकीचे कामकाज चालविण्यास सहाय्य करणे.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त 'अ'

२) फक्त 'ब' व 'क'

३) 'अ', 'ब' व 'क'

४) फक्त 'अ' व 'क'

17) m. no According to the provisions of Sec (Conduct) Rules, 1979 which of the following circumstances does not require prior approval of the Government?

A) Taking up commercial employment immediately after retirement.

B) Participation by a Government servant in the management of an organization exclusively for the benefit of Government servants and registered under the Maharashtra Co-operative Societies Act, 1960.

C) To assist in the conduct of election work as a governmental duty.

Answer options :

1) Only A

2) Only B and C

3) Only A, B and C

4) Only A and C

१८) शासकीय कर्मचार्यांनी खालील बाबींचा अवलंब केल्यास तो म.ना.से. (वर्तणूक) नियम १९७९ च्या नियम १० चा भंग ठरेल.

अ) शासनाने किंवा संसदेने किंवा कोणत्याही राज्य विधानमंडळाने नियुक्त केलेल्या प्राधिकरणासमोर होणाऱ्या चौकशीच्या वेळी दिलेली साक्ष.

ब) न्यायिक चौकशीच्या वेळी दिलेली साक्ष.

क) शासनाने किंवा शासनाला दुय्यम असणाऱ्या कोणत्याही प्राधिकरणाने आदेश दिलेल्या विभागीय चौकशीच्या वेळी दिलेली साक्ष

पर्यायी उत्तरे :

१) 'अ' व 'ब'

२) 'ब' व 'क'

३) फक्त 'क'

४) यापैकी एकही नाही

18) If the government employees adopt the following matters, it is M.N.S. (Conduct) Rules 1979 would be violative of Rule 10.

A) Evidence given in the course of an inquiry before an authority appointed by the Government or Parliament or any State Legislature.

B) Testimony given during judicial inquiry.

C) assistance given at the time of departmental inquiry ordered by the Government or any authority subordinate to the Government

Answer options :

1) A and B

2) B and C

3) Only C

4) None of these

१९) शासकीय कर्मचार्याने मत्ता व दायित्व सादर करण्यासंदर्भातील तरतुदीबाबत पुढील विधाने वाचून उत्तराचा योग्य पर्याय निवडा.

अ) वित्त विभागामध्ये शिपाई या पदावर नवनियुक्त झालेल्या 'अ' या कर्मचार्याने त्याच्या प्रथम नियुक्तीच्या वेळी व तदनंतर शासन विहित करेल त्यावेळी मत्ता व दायित्व सादर करणे आवश्यक आहे.

ब) मत्ता व दायित्व विवरण हे प्रत्येक वर्षाच्या ३१ मार्चच्या स्थितीस अनुसरून त्या वर्षाच्या ३१ मे पर्यंत सादर करणे आवश्यक आहे.

पर्यायी उत्तरे :

- १) 'अ' हे विधान योग्य व 'ब' हे विधान अयोग्य २) 'अ' अयोग्य, 'ब' योग्य
३) 'अ' व 'ब' दोन्ही विधाने योग्य आहेत ४) 'अ' व 'ब' दोन्ही विधाने अयोग्य आहेत

19) Read the following statements about the provision regarding submission of opinion and liability by Government servant and select the correct answer option.

- A) An employee newly appointed to the post of Sepoy in the Finance Department shall submit a certificate and liability at the time of his first appointment and thereafter at such times as the Government may prescribe.
B) A statement of assets and liabilities must be submitted as on 31st March of each year by 31st May of that year.

Answer options :

- 1) Statement A is correct and statement B is incorrect
2) A is incorrect, B is correct
3) Both statements A and B are correct
4) Both statements A and B are incorrect

२०) खालीलपैकी कोणती कृती ही म.ना.से. (वर्तणूक) नियम १९७९ चा भंग करणारी आहे ?

- अ) 'क्ष' हे उपजिल्हाधिकारी पदावर असून त्यांनी त्यांच्या "लहान मुलासाठी" गाण्यांचा संग्रह करून प्रकाशकामार्फत प्रकाशित केला.
ब) 'ब' हे लिपिक नॅशनल फाऊंडेशन फॉर कम्यूनल हार्मनी नवी दिल्ली यांचेकडून ध्वजदिन निधी उभारण्यासाठी करण्यात येणाऱ्या प्रयत्नांमध्ये सहभागी झाले.
क) 'अ' हे शासकीय कर्मचारी सार्वजनिक गणेशोत्सव मंडळाने आयोजित केलेल्या मनोरंजनपर कार्यक्रमास उपस्थित राहिले

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त 'अ' २) फक्त 'ब' व 'क' ३) 'अ' व, 'क' ४) यापैकी एकही नाही

20) Which of the following actions is M.N.S. (Conduct) Rules 1979 ?

- A) M0 is a Deputy Collector and he collected his "Lahan Mula Pashti" songs and published them through a publisher.
B) The Clerk participated in the efforts to raise Flag Day funds by the National Foundation for Communal Harmony, New Delhi.
C) Government employees attended the entertainment program organized by the Public Ganeshotsav Mandal

Answer options :

- 1) A only 2) B and C only 3) A and C 4) None of these

२१) म. ना. से. (वर्तणूक) नियम १९७९ मधील तरतुदीनुसार खालीलपैकी कोणत्या बाबी ह्या वर्तणूक नियमांचा भंग करणाऱ्या आहेत ?

- अ) शासकीय कर्मचार्याने शरीरावर, वाहनावर किंवा निवासस्थानावर निवडणूक चिन्ह लावणे.
ब) उमेदवाराचे नाव सुचवणे.
क) सुचविण्यात आलेल्या नावाला अनुमोदन देणे.
ड) मतदान करणे.

पर्यायी उत्तरे :

- १) सर्व २) 'अ' व 'ब' ३) 'अ', 'ब' व 'क' ४) एकही नाही

- 21) m. no Sec. (Conduct) Rules 1979 Which of the following is a violation of the Code of Conduct?
 A) Affixing election symbol on body, vehicle or residence by Government servant.
 B) Suggesting the name of the candidate.
 C) Approving the suggested name.
 D) Voting.

Answer options :

- 1) All 2) A and B 3) A, B and C 4) None

- २२) शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या कर्तव्यासंबंधित म. ना.से. (वर्तणूक) नियम १९७९ मधील खालीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

अ) शासकीय कर्मचाऱ्याला अशोभनीय ठरेल अशी कोणतीही गोष्ट करणार नाही.

ब) कर्तव्य पार पाडीत असताना गुणवत्ता, औचित्य आणि पक्षपातीपणा या तत्वांचे अनुसरण करील.

क) लोकांप्रति विशेषतः दुर्बल घटकाप्रति प्रतिसादी असेल.

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त 'अ' २) फक्त 'अ' आणि 'ब' ३) फक्त 'अ' आणि 'क' ४) फक्त 'अ', 'ब' आणि 'क'

- 22) Regarding Duties of Government Employees M. N.S. Which of the following statements about the (Conduct) Rules 1979 are correct?

A) Will not do anything which would be unbecoming of a Government servant.

B) Will follow the principles of merit, propriety and impartiality while performing the duties.

C) Will be responsive to the people especially the weaker sections.

Answer options :

- 1) Only A 2) Only A and B 3) Only A and C 4) Only A, B and C

३) वित्तीय प्रशासन

- १) गट 'ब' चा शासकीय कर्मचारी पुढीलपैकी कोणती रक्कम देणगी स्वरूपात धार्मिक समारंभात स्वीकारू शकेल
 १) २५,०००/- २) १५,०००/- ३) ७,०००/- ४) १,०००/-

- 1) Which of the following amounts can a government employee of Group B accept as a donation in a religious ceremony?

- 1) 25,000/- 2) 15,000/- 3) 7,000/- 4) 1,000/-

- २) परिभाषित अंशदान निवृत्तिवेतन योजना/राष्ट्रीय निवृत्तिवेतन प्रणाली अंतर्गत शासन सेवेतून निवृत्त होणाऱ्या कर्मचाऱ्यांना काय लागू करण्यात आले आहे ?

- १) कुटुंब निवृत्तिवेतन २) सेवा उपदान ३) सेवानिवृत्ती उपदान ४) वरीलपैकी सर्व

- 2) What is applicable to employees retiring from Government service under Defined Contribution Pension Scheme/National Pension Scheme?

- 1) Family Pension 2) Service Gratuity 3) Retirement Gratuity 4) All of the above

- ३) एखाद्या क्षेत्रात खर्चीक राहणीमान किंवा रोगट परिस्थिती लक्षात घेऊन मंजूर केलेल्या भत्याला काय म्हणतात ?

- १) स्थानिक भत्ता २) पूरक भत्ता ३) स्थानिक निधी ४) विशेष भत्ता

- 3) Allowance granted in consideration of cost of living or diseased conditions in an area is called what?

- 1) Local Allowance 2) Supplementary Allowance
 3) Local Fund 4) Special Allowance

- ४) कोणत्या प्रकारच्या गहाणखत मध्ये, तारण ठेवणारा स्वतःला तारखेचा उल्लेख न करता गहाण पैसे भरण्यासाठी वैयक्तिकरीत्या बांधील आहे ?
 १) इंग्रजी गहाण २) सशर्त विक्रीद्वारे गहाण ३) साधे गहाण ४) उपभोग तारण
- 4) In which type of mortgagage, the mortgagor binds himself personally to pay the mortgage money without specifying date ?
 1) English mortgage 2) Mortgage by conditional sale
 3) Simple mortgage 4) Usufructuarymortgage
- ५) शासकीय कर्मचाऱ्याला प्रासंगिक किंवा विशेष कामाबद्दल भारताच्या एकत्रित निधीतून किंवा राज्याच्या किंवा संघराज्यक्षेत्राच्या एकत्रित निधीतून मंजूर केलेले आवर्ती किंवा अनावर्ती प्रदान म्हणजे -
 १) वेतन २) मानधन ३) वेतनवाढ ४) विशेष वेतन
- 5) Recurring or non-recurring grant granted to a Government servant from the Consolidated Fund of India or from the Consolidated Fund of a State or Union Territory for casual or special work;
 1) Wages 2) Emoluments 3) Increment 4) Special Pay
- ६) ज्या शासकीय कर्मचाऱ्याला वेतन किंवा रजा वेतन मिळत नाही त्यास दिली जाणारी मासिक रक्कम म्हणजे
 १) विशेष वेतन २) निर्वाह भत्ता ३) मानधन ४) वैयक्तिक वेतन
- 6) The monthly amount paid to a Government servant who does not receive pay or leave pay is
 1) Special Pay 2) Subsistence Allowance
 3) Honorarium 4) Personal Pay
- ७) खालीलपैकी कोणते प्रकाशन वित्त विभागाकडून तयार करण्यात येत नाही ?
 १) अर्थसंकल्पीय अंदाज २) कार्यक्रम अंदाजपत्रक ३) अर्थसंकल्पीय निवेदन ४) वित्तविषयक विवरणपत्र
- 7) Which of the following publications is not prepared by the Finance Department?
 1) Budget Estimates 2) Program Budget 3) Budget Statement 4) Financial Statement
- ८) म. ना. से. (वर्तणूक) नियम १९७९ मधील नियम १९ अन्वये मालमत्तेबाबत तरतूद करण्यात आली आहे. त्यान्वये कर्मचारी पदाचा वर्ग व मालमत्ता खरेदीबाबत विहित प्राधिकारी ठरविण्यात आला आहे. पुढीलपैकी अयोग्य जोडी ओळखा
 अ) अ वर्ग - शासन. ब) ब वर्ग - विभागप्रमुख
 क) क वर्ग - कार्यालयप्रमुख ड) ड वर्ग - कार्यालयप्रमुख
- पर्यायी उत्तरे :**
 १) फक्त 'अ' २) फक्त 'क' आणि 'ड' ३) फक्त 'अ' आणि 'ड' ४) वरीलपैकी एकही नाही
- 8) m. no Sec. (Conduct) Rules 1979 provide for property under rule 19. Apart from that, the category of the employee post and the prescribed authority regarding the purchase of property has been decided. Identify the incorrect pair among the following
 A) Class A - Govt. B) Class B - Head of Department
 C) Class C - Head of Office D) Class D - Head of Office
- Answer options :**
 1) A only 2) A and D only 3) A and D only 4) None of the above

४) सार्वजनिक धोरण आणि विकास – नागरिकांची सनद

- १) शासकीय कर्तव्ये पार पाडताना होणाऱ्या विलंबास प्रतिबंध नियम, २०१३ मधील कोणत्या तरतुदीनुसार प्रत्येक प्रशासकीय विभागाचे प्रमुखांनी नागरिकांची सनद तयार करणे आवश्यक आहे.
- १) नियम ४ २) नियम ३ ३) नियम २ ४) नियम ५
- 1) Which provision of the Prevention of Delay in Discharge of Government Duties Rules, 2013 requires the head of every administrative department to prepare a citizen's charter.
- 1) Rule 4 2) Rule 3 3) Rule 2 4) Rule 5
- २) "नागरिकांची सनद" खालीलपैकी कोणत्या अधिनियमानुसार प्रसिद्ध केली जाते ?
- १) माहिती अधिकार अधिनियम, २००५
२) महाराष्ट्र शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या बदल्यांचे विनियमन आणि शासकीय कर्तव्ये पार पाडताना होणाऱ्या विलंबास प्रतिबंध अधिनियम, २००५
३) महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, २०१५
४) वित्तीय अधिनियम, २००९
- 2) "Citizens Charter" is promulgated under which of the following Acts?
- 1) Right to Information Act, 2005
2) Maharashtra Government Employees Regulation of Transfers and Prevention of Delay in Discharge of Government Duties Act, 2005
3) Maharashtra Public Service Rights Act, 2015
4) Finance Act, 2009

प्रशासकीय कामकाज

- १) अधिकाऱ्याने चर्चेसाठी कार्यालयाकडे पाठविलेली प्रकरणे तासांच्या आत चर्चेसाठी घेण्यात यावीत.
- १) १२ २) ८ ३) २४ ४) १५
- 1) Cases referred by the officer to the office for discussion should be taken up for discussion within hours.
- 1) 12 2) 8 3) 24 4) 15
- २) प्रतिनियुक्ती धोरणानुसार प्रतिनियुक्ती वरून मूळ संवर्गात परत गेल्यानंतर मूळ संवर्गात किती वर्षे कालावधी (Cooling off) पूर्ण केल्याखेरीज पुन्हा प्रतिनियुक्तीवर जात येत नाही ?
- १) ५ वर्षे २) २ वर्षे ३) ३ वर्षे ४) ४ वर्षे
- 2) According to the deputation policy, after returning to the parent cadre from deputation, one cannot go on deputation again after completing how many years in the parent cadre (excess balance)?
- 1) 5 years 2) 2 years 3) 3 years 4) 4 years
- ३) 'अ' व 'ब' वर्गीकरण केलेल्या फाइली, त्या ज्या वर्षी बंद करण्यात आल्या असतील त्या वर्षानंतर किती वर्षांची मुदत संपल्यानंतर ताबडतोब मंत्रालय अभिलेख कक्षाकडे पाठविणे आवश्यक आहे ?
- १) २ वर्षांची मुदत संपल्यानंतर २) १ वर्षांची मुदत संपल्यानंतर
३) ५ वर्षांची मुदत संपल्यानंतर ४) १० वर्षांची मुदत संपल्यानंतर

- 3) Files classified as A and B must be sent to the Ministry Records Room immediately after the expiry of how many years after the year in which they were closed?
 1) After expiry of 2 years
 2) After expiry of 1 year
 3) After expiry of 5 years
 4) After expiry of 10 years
- ४) शासकीय सेवेकरिता उमेदवारांच्या शारीरिक पात्रतेसंबंधातील वैद्यकीय तपासणीचे नियम, म.ना.से. (सेवेच्या सर्वसाधारण शर्ती) नियम, १९८१ च्या या परिशिष्टामध्ये समाविष्ट करण्यात आले आहेत.
 १) परिशिष्ट-५
 २) परिशिष्ट-४
 ३) परिशिष्ट-२
 ४) परिशिष्ट-३
- 4) Rules for Medical Examination regarding Physical Fitness of Candidates for Government Service, M.N.S. (General Conditions of Service) Rules, 1981 have been incorporated in the Appendix.
 1) Annexure-5
 2) Annexure-4
 3) Annexure-2
 4) Annexure-3
- ५) प्रत्येक कार्यालयातील सेवा पुस्तके व सेवा पट (पोलीस हवालदार व पोलीस शिपाई यांची बाब वगळून) यांची पडताळणी प्रत्येक वर्षाच्या महिन्यामध्ये कार्यालय प्रमुखांनी करावी.
 १) मार्च
 २) जानेवारी
 ३) मे
 ४) एप्रिल
- 5) The head of office should verify the service books and service sheets (except in the case of police constables and police constables) in each office in the month of of every year.
 1) March
 2) January
 3) May
 4) April
- ६) वैद्यकीय दृष्ट्या अपात्र असल्याचे शासकीय कर्मचार्यास कळविल्यास त्याने किती कालावधीत अपील केले पाहिजे ?
 १) एक महिना
 २) दोन महिने
 ३) आठ दिवस
 ४) तीन महिने
- 6) If a government employee is informed that he is medically unfit within what time he should appeal?
 1) One month
 2) Two months
 3) Eight days
 4) Three months
- ७) म. ना. से. (सेवेच्या सर्वसाधारण शर्ती) नियम, १९८१ चे नियम ९(२२) नुसार "विभाग प्रमुख" म्हणून मानावयाच्या अधिकाऱ्यांची यादी, म.ना.से. (सेवेच्या सर्वसाधारण शर्ती) नियम, १९८१ च्या या परिशिष्टामध्ये देण्यात आली आहे.
 १) परिशिष्ट - एक
 २) परिशिष्ट - दोन
 ३) परिशिष्ट - चार
 ४) परिशिष्ट - पाच
- 7) m. no Sec. (General Conditions of Service) Rules, 1981 List of officers to be regarded as "Heads of Departments" under rule 9(22), M.N.S. (General Conditions of Service) Rules, 1981 are given in the Appendix to the
 1) Annexure - One
 2) Annexure - Two
 3) Annexure - Four
 4) Annexure - Five
- ८) "शासकीय कर्मचारी" याची व्याख्या म. ना. से. (सेवेच्या सर्वसाधारण शर्ती) नियम, १९८१ च्या या नियमामध्ये देण्यात आली आहे.
पर्यायी उत्तरे :
 १) नियम ९(२०)
 २) नियम ९(२०-अ)
 ३) नियम ९(२२)
 ४) नियम ९(२१)
- 8) Definition of "Government Servant" in M. no Sec. (General Conditions of Service) Rules, 1981 are provided in Rule
 1) Rule 9(20)
 2) Rule 9(20-A)
 3) Rule 9(22)
 4) Rule 9(21)

- ९) एखाद्या व्यक्तीची सेवाप्रवेश प्रक्रियेद्वारे शासनाच्या अंतर्गत सेवेत झालेली नियुक्ती म्हणजे –
 १) प्रतिनियुक्ती २) पुनर्नियुक्ती ३) पहिली नियुक्ती ४) पुनःस्थापना
- 9) Appointment of a person to the service under the Government through the service entry process
 1) Deputation 2) Re-appointment 3) First appointment 4) Re-appointment
- १०) त्रिअक्षरी नस्ती क्रमांकातील ४ अंकी क्रमांकापैकी पहिले दोन अंक कशाचे निदर्शक आहेत ?
 १) मुख्य शीर्ष २) फायलीचे शीर्ष ३) उप शीर्ष ४) गौण शीर्ष
- 10) What do the first two digits of a 4-digit number in a three-letter nasti number represent?
 1) Main header 2) File header 3) Sub header 4) Sub header
- ११) ज्यावेळी अनेक अधिकाऱ्यांना किंवा विभागांना काही निदेश कळवावयाचे असतात किंवा अनेक अधिकाऱ्यांकडून किंवा विभागांकडून काही माहिती मिळवावयाची असते त्यावेळी या पत्रव्यवहाराच्या नमुन्याचा वापर करतात.
 १) शासन निर्णय २) परिपत्रक ३) ज्ञापन ४) पृष्ठांकन
- 11) When some instructions are to be communicated to several officers or departments or some information is to be obtained from several officers or departments use this correspondence pattern.
 1) Government Decision 2) Circular
 3) Memorandum 4) Endorsement
- १२) आपल्या हाताखालील कोणत्याही व्यक्तीने सेवेचा संबंधित कालावधी (यथास्थिती ६ महिने किंवा २ महिने) पूर्ण केल्यानंतर आवश्यक ते वैद्यकीय प्रमाणपत्र दाखल केल्याखेरीज त्या व्यक्तीला सेवेत चालू ठेवले जात नाही, हे पाहण्याची जबाबदारी खालीलपैकी कोणाची आहे ?
 १) आस्थापना अधिकारी २) कार्यालय प्रमुख ३) विभाग प्रमुख ४) यापैकी नाही
- 12) Who among the following has the responsibility to see that any person under him is not continued in service after completing the relevant period of service (6 months or 2 months as the case may be) without submitting the necessary medical certificate?
 1) Establishment Officer 2) Head of Office
 3) Head of Department 4) None of these
- १३) अवर सचिव यांनी त्यांच्या कार्यालयातील कक्ष अधिकारी 'क्ष' यांना सांगितलेले कार्यालयीन काम 'क्ष' यांच्या सदसदविवेकबुद्धीला न पटणारे होते. अशा वेळी 'क्ष' यांची पुढीलपैकी कोणती कृती म. न.से. (वर्तणूक) नियमांस अनुसरून योग्य असेल ?
 १) अवर सचिव यांची उप सचिवांकडे तक्रार करणे
 २) सदर काम सहायक कक्ष अधिकारी यास करण्यास सांगणे
 ३) सदर काम करण्यासाठी लेखी निदेश देण्याची विनंती अवर सचिव यांस करणे.
 ४) यापैकी कोणतेही नाही
- 13) The office work told by the Under Secretary to the room officer in his office was against his conscience. At such a time, which of the following actions of N.S. (behavior) conform to the rules?
 1) Reporting of Under Secretary to Deputy Secretary
 2) Ask the Assistant Room Officer to do the said work
 3) To request the Under Secretary to give written instructions to do the said work.
 4) None of these

- १४) शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या कर्तव्यासंदर्भात खालील कोणते विधान/ने बरोबर आहे/त
- अ) उच्च नैतिक मानके आणि सचोटी बाळगील
 ब) राजकीय दृष्ट्या तटस्थता ठेवील
 क) उत्तरदायित्व आणि पारदर्शकता ठेवील

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त 'ब' २) 'ब' व 'क' ३) 'अ', 'ब' व 'क' ४) यापैकी एकही नाही
- 14) Which of the following statement/s is/are correct regarding the duties of government employees?
 A) Possess high ethical standards and integrity
 B) Maintain political neutrality
 C) Maintain accountability and transparency

Answer options :

- 1) B only 2) B and C 3) A, B and C 4) None of these

- १५) खालील विधाने विचारात घ्यावीत.

- अ) एखाद्या अराजपत्रित शासकीय कर्मचाऱ्याची स्वियेत्तर सेवेत बदली करण्यात आली असेल तेव्हा त्याचे सेवा पुस्तक कार्यालय प्रमुखाने किंवा विभाग प्रमुखाने लेखापरीक्षा अधिकाऱ्याकडे पाठवावे.
 ब) स्वियेत्तर सेवेत व्यतीत केलेल्या कालावधी संबंधीची कोणतीही नोंद, लेखापरीक्षा अधिकाऱ्या व्यतिरिक्त कोणत्याही प्राधिकाऱ्याला साक्षांकित करता येणार नाही.

पर्यायी उत्तरे :

- १) वरील दोन्ही विधाने चूक आहेत २) वरील 'ब' विधान बरोबर आहे
 ३) वरील 'अ' विधान बरोबर आहे ४) वरील दोन्ही विधाने बरोबर आहेत
- 15) Consider the following statements.
 a) When a non-gazetted Government servant has been transferred to non-commercial service, his service book should be forwarded by the Head of Office or Head of Department to the Audit Officer.
 b) No record relating to period spent in voluntary service shall be attested by any authority other than the Auditing Officer.

Answer options :

- 1) Both the above statements are wrong 2) The above statement is correct
 3) The above statement ² is correct 4) Both the above statements are correct

- १६) म. ना. से. (सेवेच्या सर्वसाधारण शर्ती) नियम, १९८१ च्या नियम ३४ नुसार शासकीय कर्मचाऱ्याचा शासनाच्या सेवेसाठी असतो.

- १) कार्यालयीन कामकाज वेळ २) केवळ ८ तास
 ३) संपूर्ण वेळ ४) कार्यालय प्रमुखांनी निश्चित केलेली वेळ

- 16) m. no Sec. As per Rule 34 of the (General Conditions of Service) Rules, 1981, a Government servant is in the service of Government.

- 1) Office working time 2) Only 8 hrs
 3) Whole time 4) Time fixed by Head of Office

१७) पुढीलपैकी अयोग्य विधाने ओळखा.

अ) कार्यासनातून निर्गमित केलेल्या सर्व पत्रांची एक प्रत 'निवड फाईलमध्ये ठेवण्यात येते'.

ब) कार्यासनात एकापेक्षा जास्त निवड फाईली ठेवता येत नाहीत.

क) आवश्यकता असेल तेव्हा निवड फाईल प्रकरणासोबत सादर करता येते.

पर्यायी उत्तरे :

१) फक्त अ व ब

२) फक्त ब व क

३) फक्त अ व क

४) अ, ब व क

17) Identify the incorrect statements among the following.

A) A copy of all letters issued by the office shall be kept in the selection file.

B) No more than one selection file can be maintained in a workplace.

C) Selection file can be submitted along with the case when required.

Answer options :

1) A and B only

2) B and C only

3) A and C only

4) A, B and C

१८) खालीलपैकी कोणती विधाने बरोबर आहेत ?

i) सर्व पत्रांवर ती ज्या दिनांकाला प्रत्यक्ष निर्गमित केली तो दिनांक असेल.

ii) एकाच प्रेष्याकरिता असलेली सर्व पत्रे शक्यतो एकाच पाकिटात घालण्यात यावीत.

iii) गोपनीय पत्रव्यवहार असलेल्या सर्व पाकिटांना काटकसर चिड्ठ्या लावणे आवश्यक आहे.

iv) नोंदणीकृत व विमा उतरवलेली पत्रे, इत्यादींच्या पावत्या कमीत कमी एक वर्ष जतन कराव्यात.

पर्यायी उत्तरे :

१) (i) व (ii)

२) (i), (iii) व (iv)

३) (i) व (iii)

४) वरील सर्व बरोबर

18) Which of the following statements are correct?

i) All letters shall bear the date on which they are actually issued.

ii) All letters intended for the same address should preferably be placed in a single envelope.

iii) All envelopes containing confidential correspondence must be affixed with thrift stamps.

iv) Receipts of registered and insured letters, etc. should be preserved for at least one year.

Answer options :

1) (i) and (ii)

2) (i), (iii) and (iv)

3) (i) and (iii)

4) All of the above are correct

१९) कर्तव्य क्षेत्र म्हणजे -

१) शासकीय कर्मचारी ज्या क्षेत्रात कर्तव्य पार पाडतो ते क्षेत्र

२) शासकीय कर्मचारी जेथे पूर्णवेळ हजर राहतो ते क्षेत्र

३) शासकीय कर्मचारी जेथे केव्हाही जात नाही ते क्षेत्र

४) शासकीय कर्मचाऱ्याची कर्तव्ये ज्या क्षेत्रापुरती मर्यादित असतात ते क्षेत्र

19) Area of duty ie -

1) The field in which the Government servant performs his duties

2) Areas where government employees are present full-time

3) Areas where government employees never go

4) Areas to which the duties of a Government servant are limited

20) शासकीय कर्मचाऱ्याला नवीन पदावर रुजू होण्यासाठी किंवा शासकीय कर्मचाऱ्याची ज्या ठिकाणी नियुक्ती झाली असेल त्या ठिकाणापर्यंत किंवा त्या ठिकाणापासून प्रवास करण्यासाठी लागलेला कालावधी म्हणजे -

१) प्रवास अवधी

२) प्रतिनियुक्ती कालावधी

३) पदग्रहण अवधी

४) प्रतीक्षा अवधी

- 20) The period taken by a Government servant to join a new post or to travel to or from the place where the Government servant is posted is
 1) Travel period 2) Deputation period 3) Joining period 4) Waiting period
- २१) म. ना. से (सेवेच्या सर्वसाधारण शर्ती) नियम. १९८१ मधील नियम ९(३५) नुसार, ज्या पदावर दुसऱ्या व्यक्तीचा धारणाधिकार असेल अशा पदाची कर्तव्य जेव्हा एखादा शासकीय कर्मचारी पार पाडतो, तेव्हा तो शासकीय कर्मचारी त पद या नात्याने धारण करतो.
 १) धारणाधिकारी २) स्थानापन्न ३) पदग्रहण ४) नियुक्ती
- 21) m. no Sec (General Conditions of Service) Rules. According to Rule 9(35) of 1981, when a Government servant performs the duties of a post over which another person has a lien, he holds the post as a Government servant.
 1) Incumbency 2) Substitution 3) Incumbency 4) Appointment
- २२) म. ना. से (सेवेच्या सर्वसाधारण शर्ती) नियम, १९८१ च्या नियम ९ (१४) नुसार कर्तव्यामध्ये खालील कोणत्या बाबींचा समावेश होतो ?
 अ) परिवीक्षाधीन म्हणून केलेली सेवा
 ब) शासनाच्या आदेशाद्वारे किंवा त्यान्वये प्राधिकृत केलेला निदेशन पाठ्यक्रम अथवा प्रशिक्षण पाठ्यक्रम
 क) पदग्रहण अवधी
पर्यायी उत्तरे :
 १) फक्त 'अ' २) फक्त 'अ' व 'ब' ३) वरील सर्व ४) फक्त 'क'
- 22) m. no According to Rule 9(14) of Sec (General Conditions of Service) Rules, 1981 which of the following matters is included in the duty?
 A) Service rendered as probationer
 B) Course of instruction or training course authorized by or under Government order
 C) Tenure period
Answer options :
 1) A only 2) A and B only 3) All of the above 4) A only
- २३) म. ना. से. (सेवेच्या सर्वसाधारण शर्ती) नियम, १९८१ नुसार कुटुंबाच्या व्याख्येत खालीलपैकी कोणाचा समावेश होत नाही ?
 १) शासकीय कर्मचाऱ्याची पत्नी किंवा पती २) संपूर्णपणे अवलंबून असलेली औरस मुले
 ३) संपूर्णपणे अवलंबून असणारे आई-वडील ४) कर्मचाऱ्याचे सज्जान भाऊ
- 23) m. no Sec. As per the (General Conditions of Service) Rules, 1981 the definition of family does not include which of the following?
 1) Wife or husband of a Government servant 2) Wholly dependent and children
 3) Solely dependent parents 4) Conscious brother of the employee
- २४) धारणाधिकार प्राप्त केलेल्या शासकीय कर्मचाऱ्याची कमी वेतन असलेल्या पदावरील बदली केव्हा अनुज्ञेय असते याबाबत खालीलपैकी योग्य विधान निवडा ?
 अ) शासकीय कर्मचाऱ्याने लेखी विनंती केल्यास
 ब) शासकीय कर्मचारी ज्या पदावर काम करतो, त्यापेक्षा कमी कष्टाचेच काम करण्यास तो योग्य असल्याबद्दलचे वैद्यकीय प्रमाणपत्र असल्यास

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त 'अ' २) फक्त 'ब' ३) 'अ' व 'ब' दोन्हीही ४) यापैकी एकही नाही
- 24) Select the correct statement from the following regarding when transfer of a Government servant who has received lien to a lower paid post is permissible?
- A) On written request by a Government servant
B) If the Government servant has a medical certificate stating that he is fit to perform work less strenuous than the post in which he is working

Answer options :

- 1) A only 2) B only 3) Both A and B 4) None of these
- २५) म. ना. से (सेवेच्या सर्वसाधारण शर्ती) नियम, १९८१ नुसार खालीलपैकी कोणत्या कर्मचाऱ्याचे सेवापुस्तक ठेवण्याची गरज नाही ? याबाबत खालील पर्यायातून उत्तराचा अचूक पर्याय निवडा.
- अ) वैद्यक विभागातील आवासी डॉक्टर
ब) वनरक्षक
क) सर्व प्रकारचे गट-ड चे कर्मचारी

पर्यायी उत्तरे :

- १) फक्त अ व ब बरोबर २) अ, ब व क तिन्ही बरोबर
३) फक्त क बरोबर ४) फक्त ब व क बरोबर
- 25) m. no According to Sec (General Conditions of Service) Rules, 1981 which of the following employees need not maintain service book? Select the correct answer from the options below.
- A) Resident Doctor in the Department of Medicine
B) Forest Guard
C) All types of Group-D employees

Answer options :

- 1) Only A and B are correct 2) All A, B and C are correct
3) Only C is correct 4) Only B and C are correct
- २६) शासकीय कर्मचाऱ्याची जन्मतारीख निश्चित करण्यासाठी कोणते पुरावे विचारात घेता येतात ?
- अ) शेवटी शिकत असलेल्या मान्यताप्राप्त शाळेचे प्रमाणपत्र
ब) त्याच्या आईवडिलांची जन्मपत्रिका
क) माध्यमिक शालांत परीक्षेचे प्रमाणपत्र
ड) स्थानिक स्वराज्य संस्थेने निर्गमित केलेले जन्म प्रमाणपत्र

पर्यायी उत्तरे :

- १) अ, क व ड २) अ व ब ३) ब, क व ड ४) अ, ब, क व ड
- 26) What evidence can be considered to determine the date of birth of a Government servant?
- A) Certificate of last attended recognized school
B) Birth certificate of his parents
C) Secondary School Examination Certificate
D) Birth certificate issued by the local body

Answer options :

- 1) A, C and D 2) A and B 3) B, C and D 4) A, B, C and D

उत्तरे : (१३) प्रशासन

१) लोकप्रशासनातील संकल्पना, दृष्टिकोन आणि सिद्धांत , भारतीय प्रशासनाचा उगम

१-२

२) सार्वजनिक सेवा - महाराष्ट्र नागरी सेवा

१-४	२-३	३-३	४-२	५-२	६-३	७-३	८-३	९-४	१०-२
११-३	१२-१	१३-४	१४-३	१५-४	१६-४	१७-२	१८-४	१९-२	२०-४
२१-३	२२-३								

३) वित्तीय प्रशासन

१-२	२-४	३-१	४-३	५-२	६-२	७-४	८-४		
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	--	--

४) सार्वजनिक धोरण आणि विकास - नागरिकांची सनद

१-x २-२

प्रशासकीय कामकाज

१-३	२-३	३-३	४-४	५-३	६-१	७-२	८-२	९-३	१०-३
११-२	१२-२	१३-३	१४-३	१५-१	१६-३	१७-४	१८-१	१९-४	२०-३
२१-२	२२-३	२३-४	२४-३	२५-२	२६-१				